

Pilakuvatehtävään vastaaminen

Pilakuvat ovat yleensä aikalaislähteitä. Ne heijastavat oman aikansa yhteiskuntaa ja tapahtumia. Pilapiirroksen tulkinnassa kannattaa lähteä liikkeelle kuvan julkaisuajan kohdasta ja tekijästä. Julkaisuajankohdasta kertoo, missä ajassa liikutaan. Tekijän tai julkaisijan kansalaisuus ja taustat taas kertovat, missä liikutaan. Nämä ovat oleellisia tietoja kuvaa tulkittaessa. Analyysia jatketaan kuvan henkilöiden, toiminnan ja miljöön tarkastelulla. Ilmeet, eleet, kehon kieli, pukeutuminen, esineet ja muut viitteet kannattaa huomioida. Tunnetut henkilöt pitäisi yrittää tunnistaa nimeltä.

David Low, syyskuu 1939.
"Maailman pohjasakkaa, uskoakseni."
"Työläisten verinen murhaaja, otaksun."

Harjoitustehtävän ohjeet

- Kuva on syyskuulta 1939, ja tekijä on tunnettu brittiläinen piirtäjä. Kyse on siis aivan toisen maailmansodan alusta, ja tekijä tarkastelee tilannetta brittiläisestä näkökulmasta.
- Kuvassa Saksan ja Neuvostoliiton johtajat tervehtivät toisiaan kohteliaasti, mutta repliikit paljastavat ennakkoluulot ja epäluottamuksen. Vihamielistä tunnelmaa vahvistavat diktaattoreiden sotilas-univormut ja tapaamiseen tuodut käsiaseet sekä välissä makaava ruumis.
- Stalinin ja Hitlerin välissä makaava ruumis on Puola. Miksi Puola? Mitä Puolassa tapahtui kuvan julkaisuajankohdasta? Ruumiin voi tulkita edustavan elokuussa 1939 solmitun Molotov–Ribbentrop-sopimuksen hintaa, jonka maksoivat puolalaiset. A-kohdan vastaus rakentuu näiden päätelmien varaan.
- Tehtävän b-osio on itsenäinen kokonaisuus, joka kuitenkin liittyy kuvan aihepiiriin. Neuvostoliiton ja Saksan suhteiden käsittelyn voi aloittaa niiden viileydestä, joka johtui ideologisista eroista ja erilaisista valtapyrkimyksistä. Vastaus jäsentyy sen jälkeen kronologisesti elokuun 1939 yllättävän hyökkäämättömyyssopimuksen tarkastelusta Saksan Barbarossa-hyökkäykseen kesällä 1941 ja salamasotataktikalla tapahtuneeseen etenemiseen kohti Neuvostoliiton strategisia ydinalueita. Toisen maailmansodan kulkuun on hyvä viitata sopivissa kohdissa, ja vastauksen voi lopettaa toteamukseen sodan lopputuloksesta.

1. Harjoitustehtävä

Ohessa on Hitlerin ja Stalinin tapaamista kuvaava pilapiirros.

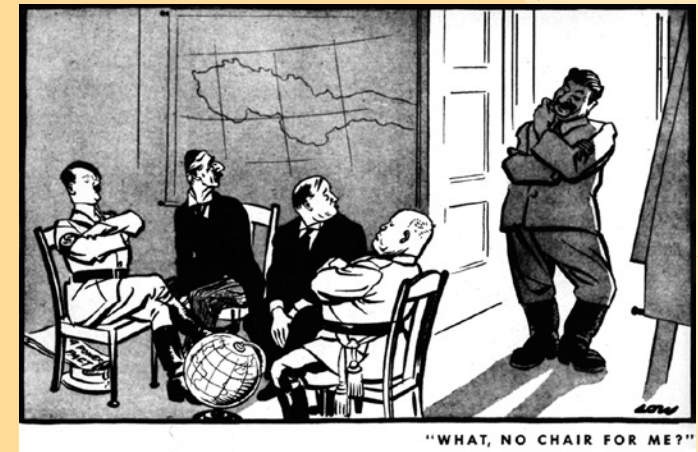
- Tulkitse, mitä kuva kertoo syyskuun 1939 poliittisesta tilanteesta. (2 p.)
- Selvitä, miten Saksan ja Neuvostoliiton suhteet kehittyivät vuosien 1939–41 aikana. (4 p.)

2. Tee itse

Alla olevassa brittiläisessä pilakuvassa Neuvostoliiton johtaja Josef Stalin kysyy Saksan ja Italian johtajilta sekä Ranskan ja Englannin pääministereiltä Münchenin kokouksessa syyskuussa 1938: "Mitä, eikö minulle olekaan tuolia?"

- Pohdi kuvan perusteella, miten Euroopan eri suurvallat suhtautuivat toisiinsa Münchenin kokouksessa.
- Mitä kokouksessa päätettiin, ja miten päätökset vaikuttivat Neuvostoliiton politiikkaan seuraavan vuoden aikana?

Ylioppilaskoetehtävä, kevät 2004

3. Hae tietoa

Kaikki ensimmäiseen maailmansotaan osallistuneet valtiot tuottivat omia päämääriään palvelevaa sotapropagandaa. Omassa maassa levitettiin lehtikirjoituksia, lentolehtisiä, pilakuvia ja julisteita, joilla pyrittiin vahvistamaan kansalaisten sodalle myönteisiä asenteita. Julisteet voidaan jakaa kolmeen tyyppiin: sodankäyntiä taloudellisesti tukeviin, kielteistä viholliskuvaa luoviin ja rekrytointijulisteisiin.

- Etsikää internetistä sekä ympärysvaltioihin kuuluneiden että keskusvaltioihin kuuluneiden maiden propagandajulisteita.
- Kootkaa kuvagalleria, johon sijoitatte erityyppisiä ja eri maissa tehtyjä julisteita.
- Arvioikaa julisteiden tyyppiä, ensisijaista tavoitetta, vaikuttavuutta suhteessa kohderyhmään, ilmestymisvuoden vaikutusta, yhtäläisyyksiä ja eroavuuksia ja muita ominaisuuksia.
- Esitelkää julisteet ryhmälle.

